
3. A román közoktatási rendszer néhány aktuális jellemzője¹⁶

3.1. A közoktatási rendszer fontosabb szereplői

Ebben a fejezetben rövid áttekintést adunk a romániai közoktatási rendszer legfontosabb szereplőiről, hatásköreikről, és a közöttük létező hierarchikus vagy partnerségi kapcsolatok létéről.

A rendszer működését egybehangoló domináns szereplője az *Oktatási és Kutatási Minisztérium*. Ő tervezi meg és hajtja végre – más intézményekkel együttműködve – a román oktatás globális stratégiáját, az oktatási rendszer egészére vonatkozó célkitűzéseket oktatási szintek és szakirányok szerint lebontva. A minisztérium kezdeményezői és végrehajtói jogkörrel rendelkezik az oktatásra vonatkozó pénzügyi és humán erőforrás-politikákat illetően. Hatásköreinek gyakorlásában a minisztérium konzultálhat a pedagógusok országos szinten szerveződött tudományos szervezeteivel, az ágazatonként képviselt szakszervezeti szövetségekkel, a helyi közigazgatási hatóságokkal, a társadalmi partnerekkel, valamint az országosan elismert diákszervezetekkel.

A minisztérium hatáskörei közül a közoktatásra vonatkozó legfontosabbak az alábbiak:

- kidolgozza és ellenőrzi a nemzeti oktatási rendszert;
- megszervezi az iskolahálózatot, és az előzetes felmérések alapján, valamint az oktatási intézményekkel, helyi önkormányzatokkal és az érdekelt gazdasági szereplőkkel való konzultációra alapozva javaslatot tesz a kormánynak a beiskolázási számokra vonatkozóan;
- jóváhagyja a nemzeti tantervet és az értékelési rendszert, biztosítja és felügyeli ezek végrehajtását;
- összehangolja az oktatásban zajló kutatói tevékenységet;
- biztosítja a tankönyvek készítésének kereteit, valamint az iskolák finanszírozását a tankönyvbeszerzés tekintetében;
- jóváhagyja a líceumok és posztlíceumok létrehozását;
- jóváhagyja az alárendeltségében működő intézmények szervezési és működési szabályzatait;
- elemzési és előrejelzési tanulmányokat dolgoz ki az oktatás modernizálására és átszervezésére vonatkozóan, és hozzájárul a törvényes keret tökéletesítéséhez;
- felel a pedagógusok szakmai továbbképzéséért;
- összehangolja a pedagógusok, vezetők, ellenőrző- és kiegészítő személyzet kinevezését, áthelyezését, felmentését és nyilvántartását;

¹⁶ E fejezetet az Apáczai Közalapítvány 615/3. sz., a Határon Túli Oktatásfejlesztésért Programiroda koordinálásában lezajlott kutatás keretében Márton János készítette.

3. A román közoktatási rendszer néhány aktuális jellemzője

- felel a nemzeti oktatási rendszer megadott szabványok szerinti értékeléséért;
- kidolgozza és gyakorlatba ülteti a közép és hosszú távú oktatási reformstratégiákat;
- megállapítja az állami közoktatás tanévének szerkezetét, vizsgaidőszakokat, versenyvizsgák lebonyolításának időszakát, valamint az iskolai szünetek időszakát.

A minisztérium mellett a következő konzultatív testületek és bizottságok működnek: az Oktatási Reform Országos Tanácsa;¹⁷ a Címek, Oklevelek és Bizonyítványok Honosításának Országos Tanácsa;¹⁸ az Állami Közoktatás Finanszírozásának Országos Tanácsa.¹⁹ Emellett vannak intézmények, amelyek a minisztérium közvetlen alárendeltségében működnek, és a közoktatással kapcsolatos feladatkörökkel rendelkeznek: a Romániai Közoktatás Minőségét Biztosító Ügynökség (ARACIP);²⁰ Országos Értékelő- és Vizsgahivatal;²¹ Műszaki- és Szakoktatás Fejlesztésének Országos Központja;²² a Közoktatási Személyzet Országos Képzőközpontja;²³ Nemzeti Tantervtanács;²⁴ Nemzeti Tankönyv-értékelő és Terjesztő Tanács;²⁵ valamint megyei iskolai tanfelügyelőségek.

Az *Országos Értékelő- és Vizsgahivatalt (SNEE)* 1998-ban hozta létre a kormány. Az önálló jogi személyiséggel rendelkező, közintézményként működő hivatal feladata az oktatás értékelése és a vizsgáztatás szakértői háttérének biztosítása. Az intézmény felel az új oktatási értékelési rendszer kidolgozásáért és gyakorlatba ültetéséért, a következő területeken:

- a közoktatás napi értékelése;
- az országos vizsgák: a VIII. osztályt záró országos teszt, a szakiskola záróvizsgájának írásbeli próbája, az érettségi vizsga, az üres oktatói tisztségek betöltésére szervezett versenyvizsgák;
- az egyes oktatási ciklusok végén elvégzett értékelés (jelenleg a IV. osztály végén);
- a pedagógusok folyamatos felkészítése az értékelés és vizsgáztatás témakörében.²⁶

A *Műszaki- és Szakoktatás Fejlesztésének Országos Központja (CNDIPT)* 1999. január 1-től működik. Létrehozásának célja az volt, hogy folytassa a műszaki- és szakoktatás reformját, amelyet az Európai Unió segítségével, a PHARE VET RO 9405 program révén indítottak el. A CNDIPT küldetésnyilatkozatában megfogalmazzák, hogy az intézmény minőségi, vonzó és a diákok számára esélyegyenlőséget és személyi fejlődést bizto-

¹⁷ *Consiliul Național pentru Reformă a Învățământului.*

¹⁸ *Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor.*

¹⁹ *Consiliul Național pentru Finanțarea Învățământului Preuniversitar.*

²⁰ Az ARACIP működését illetően lásd a közoktatás minőségbiztosítására vonatkozó alfejezet megfelelő bekezdéseit.

²¹ *Serviciul Național de Evaluare și Examinare.*

²² *Centrul Național de Dezvoltare a Învățământului Profesional și Tehnic.*

²³ *Centrul Național de Formare a Personalului din Învățământul Preuniversitar.*

²⁴ *Consiliul Național de Curriculum.*

²⁵ *Consiliul Național pentru Evaluarea și Difuzarea Manualelor.*

²⁶ Forrás: Az intézmény honlapja (<http://www.snee.ro/>) A honlap letöltésének időpontja: 2007. március 6.

sító műszaki- és szakoktatás fejlesztése érdekében jött létre. Küldetésének megvalósítása érdekében az intézmény a következő feladatokat látja el:

- biztosítja a műszaki- és szakoktatásra vonatkozó romániai fejlesztések harmonizálását az európai és nemzetközi szinten bekövetkező hasonló változásokkal, a képesítések azonosítása és a tanterv megtervezés érdekében;
- hozzájárul a képzési kínálat megtervezésére vonatkozó módszertanok fejlesztéséhez, az oktatási intézmények intézményi képességeinek fejlesztéséhez, az oktatási folyamat megszervezéséhez és lebonyolításához szükséges fejlesztéshez, a szakképzésben zajló vizsgáztatáshoz és tanúsításhoz, valamint a műszaki- és szakoktatás minőségének biztosításához.²⁷

A *Közoktatási Személyzet Országos Képzőközpontját (CNFP)* 2005-ben hozták létre kormányhatározattal, a Közoktatási Oktatószemélyzet Országos Képzőközpontja és a Közoktatási Menedzserek Országos Képzőközpontja megszüntetése/összevonása következtében. Az intézmény fő célja a pedagógusok, vezetők, kiegészítő oktatószemélyzet és ellenőrzőszemélyzet képzési programjainak minőségbiztosítása az országos szabványok és politikák alapján. A központ főbb hatáskörei:

- a közoktatási oktatószemélyzet és vezetőszemélyzet továbbképzése (folyamatos képzése) szabványainak kidolgozása;
- a képzési programok akkreditációs kritériumainak és módszertanának kidolgozása;
- a képzési szolgáltatók által javasolt továbbképzési programok akkreditálása, szakbizottságok révén;
- a közoktatási személyzet felkészítésének tartalmára, megtervezésére, megvalósítására és értékelésére vonatkozó szakértői vizsgálat kezdeményezése és elvégzése;
- szakértői, elemzési és előrejelzési tanulmányok készítése;
- különböző oktatási szakmai fejlesztési programok kezdeményezése és lebonyolítása, az Oktatószemélyzet Folyamatos Oktatását, Képzését és Továbbképzését végző Főigazgatóság jóváhagyásával.

A *Nemzeti Tantervtanácsot* 2000-ben hozták létre kormányhatározattal. A Tanács folytatta a román kormány és a Világbank által finanszírozott, 1995-ös Közoktatási Reform Projekt keretén belül a Curriculum Részleg által elkezdett tevékenységet. A Tantervtanács főbb tevékenységei:

- a közoktatási Nemzeti Tanterv minőségének biztosítása;
- az állami- és magánoktatási keret-tantervek és az iskolai programok engedélyezése;
- a Nemzeti Tanterv tervezési, fejlesztési, alkalmazási és felülbírálati tevékenységének összehangolása.

A közoktatási rendszerben a minisztérium és a helyi szereplők – iskolák és helyi önkormányzatok – közötti közvetítő szerepet töltenek be a *megyei tanfelügyelőségek*. Emellett a tanfelügyelőségek a minisztérium mellett a közoktatási rendszer legszélesebb hatáskörrel és befolyással rendelkező intézményei. Az oktatási törvény rendelkezései szerint

²⁷ Forrás: Az intézmény honlapja. (<http://www.tvet.ro/details.php?lang=RO&id=1>; <http://www.tvet.ro/details.php?lang=RO&id=3>) A honlap letöltésének időpontja: 2007. március 6.

a tanfelügyelőségek decentralizált szervek, amelyek az Oktatási és Kutatási Minisztériumnak vannak alárendelve. Azokban a megyékben, ahol valamely kisebbség nyelvén is folyik oktatás, a tanfelügyelőségek keretében az illető kisebbségnek megfelelő tanfelügyelők is dolgoznak.

A tanfelügyelőségek keretében működik egy igazgatótanács és egy tanácsadó testület. Az előbbi 9-11 tagból áll, amelyek között megtalálhatók: a főtanfelügyelő, a főtanfelügyelő helyettesei, a pedagógustestület házának igazgatója, a technikai-adminisztratív igazgató, a főkönyvelő, a tanfelügyelőség jogtanácsosa és más tagok. Az igazgatótanács jog szerinti elnöke a főtanfelügyelő.

A tanácsadó testületet iskolaigazgatók és más neves, felsőoktatásban dolgozó oktatók, a szülők, helyi önkormányzatok, egyházak, gazdasági szereplők és más társadalmi partnerek képviselői alkotják. A tanácsadó testület elnökét titkos szavazással választják, annak tagjai közül.

A főtanfelügyelőt, annak helyetteseit és a pedagógustestület házának igazgatóját az oktatási és kutatási miniszter rendeletével nevezik ki. Az iskolai tanfelügyelők kinevezése a főtanfelügyelő feladata, versenyvizsga alapján, a szakmai és menedzseri képességek figyelembe vételével. A tanfelügyelői tisztség általában 4 évre szól.

Annak ellenére, hogy az 1998-as oktatási reform keretén belül a tanfelügyelőségek szerepének jelentős csökkenését tervezték, az elképzelések szerint az intézmény hatáskörébe kizárólag az iskolák minősítése és a tanárok továbbképzése tartozott volna. Az elképzelések gyakorlatba ültetésére azonban nem került sor, mi több a 2003-as törvénymódosítások a tanfelügyelőségek tevékenységi területének kiszélesítését eredményezték.

A megyei tanfelügyelőségek az alábbi fontosabb hatáskörökkel rendelkeznek:

- felügyelik a közoktatási rendszer szervezését és működését;
- biztosítják a törvények alkalmazását az oktatási folyamat szervezése, vezetése és lebonyolítása folyamán;
- biztosítják az oktatás minőségét és az országos szabványok betartását az iskolai inspekciók révén;
- az Oktatási és Kutatási Minisztérium jóváhagyásával állami oktatási intézményeket hozhatnak létre: óvodákat, elemi iskolákat, általános iskolákat, művészeti- és szakiskolákat;
- javaslatot tesznek a minisztériumnak a vonzáskörzetükbe tartozó intézmények beiskolázására vonatkozóan, az oktatási intézményekkel, helyi önkormányzatokkal, gazdasági szereplőkkel és más érdekelt szereplőkkel való egyeztetés után;
- a helyi közigazgatási hatóságokkal közösen biztosítja a tanulók iskoláztatását a kötelező oktatás ideje alatt;
- összehangolják az oktatási intézményeknek a megfelelő oktatószeméllyel való ellátását;
- megszervezik és irányítják az oktatószemélyzet továbbképzését, valamint a közoktatásban zajló tudományos kutatómunkát és más kiegészítő tevékenységeket;

- összehangolják az oktatási intézmények didaktikai-anyagi erőforrásainak felhasználását, fejlesztését és védelmét, a helyi önkormányzatokkal közösen;
- összehangolják az oktatási intézményekbe való felvételi vizsgákat és a záróvizsgákat, valamint az iskolai versenyeket;
- ellenőrzik a gazdasági szervezetek, civil szféra, egyházak és más jogi vagy magán-személyek közoktatási tevékenységeit és szolgáltatásait, és fellépnek az esetleges törvénytérítésekkel szemben;
- összehangolják az alárendeltségükben található oktatási intézményekben működő könyvtárak tevékenységét;
- összehangolják és ellenőrzik a pedagógustestületek házainak tevékenységét.

A közoktatás szereplői között meg kell még említenünk a *megyei és helyi önkormányzatokat*, amelyeknek – és főképp ez utóbbiaknak – egyre nagyobb szerepük van az iskolahálózat működtetésében és finanszírozásában. Emellett természetesen fontos szereplői a rendszernek az oktatás felhasználói, azaz a gyerekek, szülők, pedagógusok, és közvetve a helyi közösség más szereplői, beleértve a gazdasági szervezeteket – munkaadókat –, valamint a civil szférát is.

3.2. A közoktatás decentralizációja

Romániában a decentralizáció az Európai Unió csatlakozási tárgyalások megkezdése után került előtérbe, az addig minden területen erősen központosított állam fokozatosan megértette és igyekezett magáévá tenni az EU-ban már több éve működő gyakorlatot, amely a helyi közösségeket érintő döntéshozatal helyi szinteken történő megvalósításának elvén nyugodott. A csatlakozási folyamat követelményei között elsősorban az európai jogharmonizációhoz való igazodás volt hangsúlyos, a meghozott rendelkezések gyakorlatba ültetése már nehezkesebben, vagy egyáltalán nem működött.

Ennek megfelelően 2004-ben a Román Parlament elfogadta a 2004/339-es számú decentralizációról szóló törvényt,²⁸ amely kerettörvényként szabályozta a decentralizáció általános elveit. A törvényt két évvel később hatályon kívül helyezte a 2006/195-ös számú törvény,²⁹ amelyet szintén a decentralizáció kerettörvényeként fogadtak el. Az új törvény – akárcsak a hatályon kívül helyezett – elsősorban a közigazgatási és pénzügyi decentralizációval foglalkozik, ezekből adódóan azonban értelemszerűen érinti a közoktatást is.

A törvény a decentralizációs folyamat lebonyolításának hat alapelvét nevezi meg (3. szakasz):

- a szubszidiaritás elve, amely értelmében a hatásköröket az állampolgárokhoz legközelebbi szinten levő helyi közigazgatási hatóságok gyakorolják;
- az átadott kompetenciákhoz szükséges források biztosításának elve;

²⁸ *Lege-cadru nr. 339 din 12 iulie 2004 privind descentralizarea.* (Publicat în Monitorul Oficial nr. 668 din 24 iulie 2004)

²⁹ *Lege-cadru nr. 195 din 22 mai 2006 privind descentralizarea.* (Publicat în Monitorul Oficial nr. 453 din 25 mai 2004)

3. A román közoktatási rendszer néhány aktuális jellemzője

- a helyi közigazgatási hatóságok hatásköreikkel összhangban levő felelősségének elve, amely feltételezi a közszolgáltatásoknak és közhasznú szolgáltatásoknak a minőségi szabványok szerinti elvégzését;
- egy stabil decentralizációs folyamat biztosításának elve, amely a helyi közigazgatási hatóságok tevékenységét és helyi pénzügyi autonómiát nem korlátozó objektív kritériumokon és szabályokon nyugszik;
- a méltányosság elve, amely az állampolgárok számára biztosítja a köz- és közhasznú szolgáltatásokhoz való hozzáférést;
- a költségvetési megszorítás elve, amely megtiltja a központi közigazgatási hatóságoknak, hogy a helyi közigazgatási hatóságok költségvetési hiányainak fedezésére speciális átutalásokat vagy támogatásokat nyújtsanak.

A törvény a helyi közigazgatások által gyakorolható hatáskörök három típusát különbözteti meg: kizárólagos hatáskörök, megosztott hatáskörök és delegált hatáskörök. A *kizárólagos hatáskörök* között vannak olyanok, amelyeket kizárólag a települési (municipiumi, városi és községi) közigazgatási hatóságok, és vannak azok, amelyeket kizárólag a megyei közigazgatási hatóságok gyakorolnak. A *megosztott hatáskörök* azokra a feladatokra utalnak, amelyeket a települési és megyei közigazgatási hatóságok a központi közigazgatási hatóságokkal közösen gyakorolnak. A *delegált hatásköröket* a központi közigazgatási hatóságok utalják át a helyi közigazgatási hatóságoknak, ezek gyakorlatilag a különböző rokkantsági fokú gyerekek és felnőttek számára kiutalt segélyek és juttatások kifizetését jelentik.

A második típusú, megosztott hatáskörök között található a közoktatásra vonatkozó hatáskörök. Ezek szerint a települési közigazgatási hatóságok a központi közigazgatási hatóságokkal közösen gyakorolják az állami közoktatással kapcsolatos hatásköröket, kivéve a speciális oktatást. Ez utóbbi szintén megosztott hatáskörökbe tartozik, viszont nem a települési, hanem a megyei közigazgatási hatóságok és a központi hatóságok között oszlanak meg.

Az oktatás decentralizációja tehát az általános decentralizációs folyamat, illetve az oktatási reformfolyamat részeként jelentkezett. A kormány 2005. december 20-i ülésén Memorandumban fogadta el az Oktatási és Kutatási Minisztérium által kidolgozott, a *Közoktatás decentralizációja*³⁰ című stratégiai dokumentumot.

A stratégia a következőképpen határozza meg az oktatás decentralizációját: az oktatás decentralizációja a döntéshozattal, általános és pénzügyi menedzsmenttel kapcsolatos hatalomnak, felelősségnek és forrásoknak az oktatási intézményekhez és helyi közösségekhez való átutalását jelenti.³¹

A közoktatás decentralizációja feltételezi a következőket:³²

- a sajátos oktatási funkciókra vonatkozó felelőségek, döntési autoritás (hatalom) és a közösségi felelősség újraelosztását, a központi szintek irányából a helyi szintek irányába;

³⁰ Ministerul Educației și Cercetării: Decentralizarea învățământului preuniversitar. (proiect) (<http://www.edu.ro/index.php/articles/c502>) A honlap letöltésének időpontja: 2007. február 27.

³¹ MEC: Decentralizarea învățământului preuniversitar. 1. o. (Saját fordítás)

³² uo.

- a nem adminisztratív szereplők (szülők, civil társadalom, vállalkozói környezet, szakmai egyesületek stb.) részvétele a döntéshozatalban;
- a döntési kompetenciáknak a központi szintről a helyi és/vagy szervezeti szintre történő átvitele, azzal a céllal, hogy közelítsék a döntéshozatalt a közoktatás felhasználóihoz.

A stratégiában egy teljes fejezet foglalkozik a romániai közoktatási rendszer működésére vonatkozó helyzetelemzéssel, majd az ezt követő fejezetben megfogalmazásra kerülnek a decentralizációs folyamat várható eredményei. Ezek a következők:

1. *Az oktatási intézmények tevékenységének hatékonyabbá tétele és eredményeiknek növelése:* ez három szinten feltételez intézkedéseket:

- központi szinten – tehermentesítés a jelenlegi igazgatási feladatoktól, összpontosítás az oktatási politikák gyakorlatba ültetésének kidolgozására és monitorizálására;
- helyi szinten – a helyi közösség és az iskola felelősségi fokának növelése;
- az oktatási intézmények szintjén – az autonómia és a pénzügyi, illetve humán erőforrásokkal való gazdálkodás képességének megszilárdítása.

2. *Az oktatási rendszer demokratizálása:* a közösség és az oktatási folyamat többi hasznélvezőjének megkérdése/bevonása a döntéshozatalba, és az önértékelésen, a külső értékelésen, valamint a nyilvános felelősségen alapuló minőség biztosítása. A döntéshozatali és a konzultációs mechanizmusok érinteni fogják mind az oktatási rendszer szerkezetét, mind a külső partnereket vagy az oktatási szolgáltatók hasznélvezőit (szülők, diákok, munkaadók, szakszervezetek, helyi közigazgatási hatóságok, civil szféra, szakmai egyesületek);

3. *Az átláthatóság biztosítása* a döntéshozatalban és az oktatásra szánt közpénzekkel való gazdálkodásban;

4. *A hozzáférés és a méltányosság biztosítása az oktatásban:* az alapoknak a diákokra eső költségek alapján történő biztosítása. A decentralizáció lehetővé teszi az egyes közösségek sajátos helyzetéhez és körülményeihez való közeledést, ösztönözni fogja a helyi problémákra – kulturális és etnikai sokszínűség, a részvétel növekedése, a társadalmi-gazdasági különbségek stb.– fókuszáló beavatkozásokat.

5. *Az oktatási szolgáltatási kínálat relevanciájának növelése:* a helyi szükségletekkel, a közösségek különböző helyzeteivel és problémáival történő jobb korreláció biztosítása.

6. *Az innováció, a szakmai és a nyilvános felelősség ösztönzése:* az oktatók, iskolai menedzserek és diákok szintjén, a költségvetés végrehajtására és a személyzeti politikákra vonatkozó döntési hatalom iskolai szintre történő átvitele, valamint a helyi tanterv arányának növelése. A pénzügyi, igazgatási, oktatási (curriculáris) és humán erőforrással kapcsolatos döntéseknek a hasznélvezők szükségleteihez és érdekeihez való közelítése az erőforrások jobb elosztásához, az oktatási partnerség ösztönzéséhez és az iskola oktatási funkcióinak a színesebbé tételéhez fog vezetni.

A közoktatási decentralizáció a következő területeket érinti:

1. *Tanterv (curriculum)*: A curriculáris decentralizáció fő célkitűzése az oktatási kínálatnak a helyi közösség és a tanulók szükségleteihez és érdekeihez való igazítása. Ennek fontos eszköze a helyi tanterv súlyának fokozatos és differenciált növelése a nemzeti tanterv keretén belül, az oktatás szintek függvényében.

A helyi tantervet óraszámokban szabályozzák, az iskolai programot pedig az iskola szintjén dolgozzák ki, és annak vezetőtanácsa hagyja jóvá. A helyi tantervi kínálatnak tartalmaznia kell a helyi tantervek számára előírt óraszámok legkevesebb kétszeresét, és ezt a kínálatot időben nyilvánosságra kell hozni, oly módon, hogy a diákok/szülők kifejezhesék választásukat (opciójukat) ezek ismeretében.

A tankönyvek kiválasztása az oktatószemélyzet feladata lesz, a diákokkal és/vagy szülőkkel való konzultálás után. A tankönyvek beszerzésére vonatkozó opciók központosítása iskolaszinten történik, a beszerzéshez szükséges alapokat pedig az állami költségvetésből biztosítják, az iskola költségvetésén keresztül.

2. *Humán erőforrás*: Az oktatási humán erőforrás menedzsmentjét országos szinten szabályozzák. Ebben a tekintetben megalkotják a törvényi és intézményes keretet, amely lehetővé teszi a következő szerepeknek az iskola szintjén történő megvalósítását:

- A humán erőforrásoknak az iskola szintjén történő tervezését az oktatószemélyzet, kiegészítő oktatószemélyzet és más típusú személyzet alkalmazásának tervén és a létszámkereten keresztül valósítják meg. Az alkalmazási tervet az iskola igazgatója dolgozza ki, az ún. katedrafőnökök (szakmacsoport felelősök) segítségével, és a vezetőtanács hagyja jóvá.
- A rekrutációt, kiválasztást és alkalmazást az iskolaigazgató végzi, a vezetőtanács jóváhagyásával.
- Az oktatószemélyzet és az iskola közötti munkaviszony megszűnése az iskolaigazgató döntése révén, a vezetőtanács jóváhagyásával történik.
- Az üres (betöltetlen) oktatói és vezetői tisztségeknek szakképzett személyzettel történő elfoglalása érdekében a megyei önkormányzatok oktatási igazgatóságai adatbázisokat készítenek a betöltetlen tisztségekről és a nem foglalkoztatott személyzetről, és erről értesítik az érdekelteket.
- Az oktatók alapképzése továbbra is az egyetemi szintű tanulmányok keretében valósul meg, a tanári bizonyítvány megszerzéséhez szükséges programokon (az ún. pedagógiai modulon) való részvétellel. A továbbképzés két szakaszban valósul meg: egyik a minisztérium által szervezett, a másik az oktatási intézmények szintjén szervezett továbbképzés. Ez utóbbit az intézmények saját szükségleteiknek megfelelően szervezik, kidolgozva a humán erőforrás továbbképzésre vonatkozó saját programjukat, elsősorban az akkreditált programokat felhasználva.

3. *Vezetés és igazgatás*: A helyi önkormányzat részt vesz a következő kérdésekre vonatkozó döntések meghozatalában: az iskolahálózat, helyi oktatási igények függvényében (szakokra, szakirányokra) történő strukturálása; iskolaalapítás, oktatás újjászervezése, monitorizálása, vagyon bővítése és szervezeti fejlesztés.

Az iskola vezetősége, azaz vezetőtanácsa és igazgatója, rendelkezni fog a vagyon igazgatására, védelmére és fejlesztésére vonatkozó döntési jogkörrel. Az iskola élén vezetőtanács lesz, amelynek összetétele: 50%-ban az iskola képviselői, akiket az oktatói tanács nevez ki, 50%-ban pedig a helyi önkormányzat, a szülők, a gazdasági szféra és a helyi közösség más intézményeinek és szervezeteinek képviselői. Az oktatási egység igazgatója alanyi jogon tagja lesz a vezetőtanácsnak.

4. *Finanszírozás*: Az oktatás finanszírozása négy fő forrásból történik: állami költségvetés, megyei önkormányzat költségvetése, helyi önkormányzat költségvetése, valamint az iskola saját jövedelmei.³³

A stratégiában megfogalmazásra kerülnek a közoktatási decentralizációs folyamat különböző szereplők szintjén jelentkező hatásai is. Eszerint az iskolák, a helyi önkormányzatok és a helyi társadalmak vonatkozásában az oktatás decentralizációjának a következő várható hatásai lesznek:

A. az iskola szintjén:

1. az iskola életének demokratizálódása;
2. innováció és az iskolai kínálat sokszínűvé válása;
3. felelősségvállalás az oktatási-nevelési folyamat minőségére és megvalósulási feltételeire vonatkozó döntéseket illetően;

B. a helyi önkormányzat szintjén:

4. valódi és tényleges részvétel/beavatkozás az oktatás működésébe és fejlesztésébe;
5. felelősségvállalás a helyi hatóságok részéről az oktatási szolgáltatások működtetését illetően;
6. a közösség fejlesztése az iskolának a közösség információs és fejlesztési központjává történő átalakítása;

C. a társadalom szintjén:

7. a munkaerőpiaci kínálat és kereslet közötti jobb korreláció;
8. társadalmi integráció a végzetek differenciálása, képességeik és választásaik (opcióik) függvényében;
9. a valódi értékek és a sajátos hagyományok támogatása.

A decentralizációs folyamat szakaszosítva valósul meg, ún. cölöpösítéssel³⁴ (kísérleti megyék és intézmények) által. Ennek kezdeti szakaszában részt vevő megyéket a kormány határozatban jelöli ki, az alábbi menetrend figyelembevételével:

1. *Igazgatási szakasz (2005–2006)*. Ez két szinten valósul meg: országos és az ún. cölöp-megyékben. Országos szinten a következő intézkedéseket hajtják végre:

- az iskolahálózat újjászervezése;
- az iskolai vezetőtanácsok létrehozása, amelyek kiválasztják és alkalmazzák az iskolaigazgatót;
- megszervezik a pénzügyi-könyvelői tevékenységet minden iskolába;
- az újonnan megalakított iskolai vezetőtanácsok tagjainak felkészítése.

³³ A közoktatás finanszírozását bővebben lásd még a 3.4. alfejezetben.

³⁴ *Pilotare*.

A kísérleti megyék szintjén a következő intézkedések végrehajtására kerül sor:

- elvégzik az iskolahálózat újjászervezésével, az iskolai vezetőtanácsok megszervezésével és működésével, valamint a pénzügyi-könyvelői tevékenységek megszervezésével kapcsolatos korrekciókat;
- folytatják az oktatói tisztségek betöltésére vonatkozó személyzeti politikák alkalmazását, az Oktatási és Kutatási Minisztérium által 2006-ban elfogadott módszertan szerint;
- megvalósítják a költségvetési gyakorlatot a finanszírozási képletek szimulációjával.

2. *Bevezető szakasz (2007–2008)*. A 2006-ban kikísérletezett finanszírozási képletet alkalmazzák a kísérleti megyék összes iskolájában, hasonlóképpen a humán-erőforrás menedzsmentjére vonatkozó decentralizált eljárásokat is. A képzési folyamatot kiterjesztik országos szintre, felhasználva a cölöp-megyék tapasztalatainak eredményét.

3. *Záró szakasz (2009–2010)*. A decentralizációs folyamatot kiterjesztik országos szintre, minden területen. Sor kerül a folyamat szigorú monitorizálására minden megyében, valamint a szükséges korrekciók elvégzésére is. Ebben a szakaszban a kísérleti megyék gyakorlati tapasztalatokkal fognak szolgálni a többi megye számára.

A 2009–2010-es szakasz jelenti majd az oktatás decentralizációjának általánossá válását, amelynek hatásai meg kell, hogy mutatkozzanak az oktatás minőségében, az igazgatási és finanszírozási mechanizmusok demokratizálódásban, valamint a közösségek érdekelt tényezőinek valós és közvetlen részvételében. E folyamat hatásai megnyilvánulnak mind a szervezeti (közösség, iskola), mind az egyéni (diákok, tanárok, szülők, helyi önkormányzat és közösség képviselői) szinteken.

A kísérleti megyékben megvalósított decentralizációs projekt első eredményeit az értékelő csoportok által 2006 tavaszán közzétett *kiválasztásában. Az iskolák közigazgatási és pénzügyi menedzsmentje decentralizált környezetben (Dolj, Hargita, Iași megyék) c. projekt értékelése a kísérleti megyék kiválasztása tekintetében* című dokumentum tartalmazza. Ebben leírják az első pár hónap tapasztalatait a címben említett három megye 50 oktatási intézményében végzett értékelés alapján (Dolj megyéből 17, Hargita megyéből 15 és Iași megyéből 18 intézmény került kiválasztásra).³⁵

Az alábbiakban a decentralizációs folyamat mintegy első tapasztalatainak feltárásaként ismertetjük az értékelés főbb konklúzióit. Ennek első része az érintett szereplőknek a decentralizáció problematikájáról, valamint a decentralizációs stratégiáról alkotott képét és a rá vonatkozó ismereteit értékeli, második része pedig azokat az elvárásokat és problémákat taglalja, amelyek a helyi szereplők részéről az oktatás decentralizációjával kapcsolatosan megfogalmazódtak.

³⁵ A dokumentumról lásd bővebben: Raportul echipei de evaluare pentru selecția școlilor pilot din proiectul „Managementul administrativ și financiar al școlii într-un mediu decentralizat” – județele Dolj, Harghita, Iași – martie-aprilie 2006 (<http://www.edu.ro/index.php?module=uploads&func=download&fileId=3454>) A honlap letöltésének időpontja: 2007. március 3.

Az oktatás decentralizációjával kapcsolatos tájékozódás szintje – a megyei tanfelügyelőségektől kiindulva a helyi közigazgatási hatóságokkal bezárólag – igen kedvező. Az állampolgároknak az iskolai autonómia megerősítésében és a decentralizációs folyamatban való részvételét – amit a programmal szemben tanúsított nagy érdeklődés, vele kapcsolatos számos kérdés is jelez – a jelentés készítői külön hangsúlyozzák, aminek következtében sikeresnek értékelik a stratégia gyakorlatba ültetését a három megyében.³⁶

Létezik néhány elszigetelt eset, amikor ellenállás, passzivitás, a részvétel hiánya és a régi állapotok konzerválásának igénye került kinyilvánításra egyes iskolákban, ezt azonban a jelentés készítői az információhiányra és a tanárok azon félelmére vezetik vissza, miszerint az átszervezés munkahelyük elvesztését és/vagy a bérek csökkenését eredményezné. Megjegyzik, hogy ezt a típusú magatartást azokban az intézményekben tapasztalták, ahol a szervezeti kultúra hierarchián, központosításon alapul, azaz, ahol az igazgató hozza a döntések többségét, kismértékű a szülők, diákok és pedagógusok részvétele a döntéshozatali folyamatokban és az erőforrások kezelésében. Az oktatószemélyzet egy része nem hajlandó a szükséges többlet-erőfeszítéseket megtenni, emellett egyes esetekben a vezetőtanács tagjai nem ismerik hatásköreiket, és idegen számukra az autonómia és a döntéshozatal/felelősségvállalás elve.³⁷

Pozitív tapasztalat az önkormányzatok hozzáállása – elsősorban a községekben és a kisvárosokban –, ahol komoly ismeretekkel rendelkeznek a költségvetési tervezés technikáiról, valamint az oktatási decentralizáció folyamatáról. Egyes településeken külön foglalkoznak az oktatási projektek és programok támogatásával, az iskolák támogatása prioritást jelent az önkormányzatok többsége számára, a rá fordított költségvetési arányok elérik a 30–40%-ot. Mindemellert egyes önkormányzatok esetében lehetetlen – legalábbis a közeljövőben – az oktatás számára kiegyenlítő finanszírozás³⁸ megvalósítása, helyenként pedig a kiegészítő finanszírozás³⁹ megvalósítása is. Ennek oka elsősorban a helyi költségvetésből az oktatás számára kiutalt pénzalapok elosztására vonatkozó objektív és átlátható kritériumok hiánya.⁴⁰

Az értékelésben részt vevő érintett szereplők részéről a következő elvárások fogalmazódtak meg a decentralizációs stratégia gyakorlatba ültetése kapcsán:⁴¹

- az iskolai autonómia valós fejlesztése;
- az iskolai vezetőtanács tagjai felelősségérzetének növelése az iskola valós igényeit szem előtt tartva;

³⁶ Raportul echipelor de evaluare pentru selecția școlilor pilot din proiectul „Managementul administrativ și financiar al școlii într-un mediu descentralizat” – județele Dolj, Harghita, Iași – martie-aprilie 2006. 27.

³⁷ i.m.; 28.

³⁸ *Finanțare compensatorie.*

³⁹ *Finanțare complementară.*

⁴⁰ Raportul echipelor de evaluare pentru selecția școlilor pilot din proiectul „Managementul administrativ și financiar al școlii într-un mediu descentralizat” – județele Dolj, Harghita, Iași – martie-aprilie 2006. 28.

⁴¹ i.m.; 27–28.

- a humán erőforrás hatékonyabb rekrutációja és motiválása, amelyet az oktatószemélyzet stabilitásának folyamata kísér;
- a közösség részvétele az iskola megfelelő működtetésében, valamint az iskolának az önkormányzati fejlesztési terv keretén belüli fontos szerephez való juttatása;
- a törvényes keret megváltoztatása; jelenleg számos jogilag nem lefedett helyzet létezik vagy a jogszabályok túl merevek;
- segítségnyújtás a decentralizációs intézkedések alkalmazásában, oly módon, hogy az esetleges „kisiklások” ellenőrizhetők és rövid idő alatt helyreállíthatók legyenek;
- az aktív partnerség fejlesztése az iskola–közösség–helyi hatóság háromszögben;
- a mentalitásváltozásban és az oktatási folyamatokra vonatkozó szemléletváltással kapcsolatos erőfeszítésekben érintettek felkészítése.

Az érintettek szerint a decentralizációs folyamat során a következő nehézségekbe ütközhetnek:⁴²

- a politikai tényező beavatkozása és a törvényes keret visszaélésekkel történő alkalmazása;
- a nem átlátható, nem elégséges és nem egyenletes finanszírozás;
- a nem megfelelő szakmai/menedzseri felkészülés;
- változással szembeni tartózkodás és közömbösség;
- a döntéshozó tényezők érdekeltségének és aktív részvételének hiánya;
- nehézségek a konszenzus elérésében.

A közoktatás decentralizációjának folyamatáról a *Nemzeti Stratégiai Referenciakeretben* (CSND) is említést tesznek. Ebben szó van a korábban már említett kísérleti megyékben zajló folyamatokról is, amelynek eredményeire alapozva próbálják meg a decentralizációnak a közoktatás teljes egészére való kiterjesztését. A közoktatási rendszer decentralizációja a finanszírozás sajátos aspektusait, az oktatási humán erőforrás helyi szinten történő kezelését/igazgatását, a helyi fejlesztési- és kompetencia-igényeknek megfelelően (a helyi curriculum jelentőségének növelésével) a curriculum relevanciájának javítását feltételezi, és egy olyan rugalmas oktatási rendszer fejlődését támogatja, amely képes az egyének számára elérhető és minőségi oktatást biztosítani. – állt a referenciakeretben.⁴³

3.3. A közoktatás finanszírozása

A közoktatás finanszírozásban bekövetkező legfontosabb változásokat a 2004/354-es számú, az 1995/84-es oktatási törvényt módosító és kiegészítő törvény⁴⁴ tartalmazza. Ennek értelmében átszervezés történik a közoktatási intézmények működése tekintetében: a 200 fő alatti létszámmal rendelkező iskolák, valamint a 100 fő alatti létszámmal rendelkező óvodák megszűnnek önálló jogi személyiségként működni. Ezeket újjászervezik valamely,

⁴² i.m. 28.

⁴³ Guvernul României: Cadrul Strategic Național de Referință 2007–2013. Al doilea proiect. Octombrie 2006. 39.

⁴⁴ *Legea nr. 354 din 15 iulie 2004* pentru modificarea și completarea Legii învățământului nr.84/1995 (Publicat în Monitorul Oficial nr. 687 din 30 iulie 2004).

ugyanazon fenntartó hatóság hatáskörében működő másik, önálló jogi személyiséggel rendelkező intézmény keretében. Kivételes esetben az önkormányzatok, az Oktatási és Kutatási Minisztérium jóváhagyásával, elfogadhatják a 200/100 tanuló/óvodás alatti létszámmal működő intézmények önálló jogi státusát.

Az oktatási törvény 2004-es módosítása előírja (170. szakasz 1. bekezdés), hogy az állami közpénzekből az oktatás számára a bruttó nemzeti össztermék (GDP) legkevesebb 4%-át kell biztosítani, és biztosítani kell a költségvetési kiutalások mértékének évenkénti növelését oly módon, hogy ez 2007-re elérje a GDP legkevesebb 6%-át.

Amint azt már a decentralizációra vonatkozó alfejezetben említettük, a közoktatásnak négy fő finanszírozási forrása van Romániában: állami költségvetés, megyei önkormányzatok költségvetése, helyi önkormányzatok költségvetése és az oktatási intézmények saját jövedelmei. Az alábbiakban az oktatási törvény megfelelő rendelkezéseit alapul véve, részletesen kifejítjük, hogy az egyes finanszírozási típusok az oktatás fenntartásának és működtetésének mely elemeire vonatkoznak.

Az állami közoktatási intézmények fő finanszírozási forrása az állami költségvetésből az önkormányzatok számára kiutalt alapok, amelyből ezek a közigazgatási-területi vonzáskörzetükbe tartozó intézmények fenntartásáról gondoskodnak. A finanszírozás magában foglalja: az alapfinanszírozást és a kiegészítő finanszírozást.

Az *alapfinanszírozás* biztosítja a közoktatási folyamat normális keretek közötti, az országos szabványok szerinti működését. Az alapfinanszírozást a helyi önkormányzatok költségvetéséből biztosítják, amelynek fő forrásait az állami költségvetés és a helyi költségvetésből származó egyéb jövedelmek jelentik. Az alapfinanszírozás a következő típusú költség-kategóriákat foglalja magában:

- személyi költségek,
- anyagi (infrastrukturális) és szolgáltatási költségek,
- továbbképzési költségek (kivéve az állami költségvetésből finanszírozott költségeket).

A *kiegészítő finanszírozás* a szociális és az oktatási folyamathoz kapcsolódó más költségeket jelenti. Ezt a helyi költségvetésből és más forrásokból biztosítják; és a következő költség típusokat tartalmazza:

- nagyobb befektetések és javítások;
- az iskolai kollégiumok (bentlakások) és étkezdék támogatása;
- a diákok országos értékelésének és vizsgáinak költségei (kivéve az állami költségvetésből finanszírozott költségeket);
- a diákok ösztöndíjköltségei;
- a diákok szállításának költségei;
- az oktató és kiegészítő nevelőszemélyzet ingázási költségei, beleértve a törvény szerint évente hat alkalommal biztosítandó kedvezményes vasúti utazást;
- az oktatási intézmény alkalmazottainak kötelező időszakos orvosi vizsgálatainak (ellenőrzésének) költségei (kivéve az állami költségvetésből finanszírozott költségeket);

- iskolai versenyek és oktatási, kulturális-művészeti, turisztikai tevékenységek költségei.

Az oktatási intézmények számára kiutalásra kerülő összegek kiszámításának alapjául az alapfinanszírozás esetében az *egy tanulóra/óvodásra eső standard költség* (az ún. *fej-kvóta*) szolgál. Ezt minden oktatási szint, szakirány, szakosodás/szakterület esetében a létező tisztségek/katedrák számától, az oktatás nyelvétől, az oktatási és szakképzési folyamat minőségétől, az intézményi menedzsmenttől, az oktatás sajátosságaitól és a városi/falusi környezettől függően állapítja meg a Közoktatás Finanszírozásának Országos Tanácsa,⁴⁵ az Oktatási és Kutatási Minisztérium által kidolgozott és kormányhatározat révén jóváhagyott módszertanban szereplő mutatók alapján. A minisztérium a mutatókat társadalmi partnerekkel és a helyi közigazgatási egységekkel konzultálva állapítja meg.

Az alapfinanszírozáshoz szükséges pénzalapok kiszámításakor egy ún. *finanszírozási képletet* használnak, amely figyelembe veszi az egy tanulóra/óvodásra eső standard költség mellett az illető intézményben tanuló diákok/óvodások számát, valamint a különböző korrekciós tényezőket, amelyek függenek az illető térség diáksűrűségétől, a különböző hátrányok súlyosságának mértékétől és más tényezőktől. Az alapfinanszírozás természetesen annak az oktatási intézménynek jár, ahová az illető tanuló/óvodás be van iratkozva. A kiegészítő finanszírozást a helyi költségvetésből utalják ki az oktatási intézmények számára, erre maguk az intézmények tesznek – indoklással alátámasztott – javaslatot szükségleteik függvényében.

Az alapfinanszírozás és a kiegészítő finanszírozás összegét az oktatási intézmény igazgatója és a helyi közigazgatási egység polgármestere között megkötendő szerződés alapján folyósítják, amelyet legkevesebb 30 nappal a helyi költségvetés elfogadása után meg kell kötni. A két típusú finanszírozásnak megfelelő pénzüsszegeknek szerepelniük kell a bejövetei és kiadási költségvetésben, amit évente minden oktatási intézménynek el kell készítenie. Az iskolák saját forrásaiból finanszírozott tevékenységek esetében a megmaradó éves többleteket átírják a következő évre, és ugyanazon rendeltetéssel használják fel, vagy az igazgatótanács jóváhagyásával átcsoportosítják az intézmény más költségeinek fedezésére.

A közoktatási intézmények *saját jövedelemmel* is rendelkezhetnek. Ez nem csökkenti az alapfinanszírozás és a kiegészítő finanszírozás mértékét. Az intézmények szervezhetnek teljes mértékben saját jövedelmeikből finanszírozott tevékenységeket is, ezeket az igazgatótanácsnak kell jóváhagynia. A saját jövedelmek mellett az intézmények *más forrásokból* is részesülhetnek: juttatások, adományok, szponzortámogatások és adók jogi vagy magánszemélyek részéről. A fenti forrásokból szerzett összegeket teljes mértékben az illető oktatási intézmény szintjén használják fel – akár a fizetésalap növelésére is –, anélkül, hogy ebből az állami vagy helyi költségvetésbe be kellene fizetni, és ez befolyásolná a költségvetésből az iskolák részére kiutalandó összegeket.

A következő típusú tevékenységek esetében a pénzalapokat *az állami költségvetésből* utalják ki, az Oktatási és Kutatási Minisztériumon keresztül:

⁴⁵ *Consiliul Național de Finanțare a Învățământului Preuniversitar.*

- a román kormány és nemzetközi intézmények által társfinanszírozott projektek önrésze, valamint a vonatkozó projekteknek megfelelő külső hitelek részletei;
- a Moldova Köztársaságbeli diákok és külföldi diákok ösztöndíjai, valamint a határon túl tanuló román diákok ösztöndíjai;
- az országos értékelések és vizsgák költségei;
- az oktató és kiegészítő nevelőszemélyzet továbbképzési költségei, valamint az oktatói tisztségek betöltésére szervezett versenyvizsgák költségei;
- a kötelező oktatás tankönyveinek költségei, valamint az anyagi nehézségekkel küzdő (hátrányos helyzetű) líceumi és művészeti-szakiskolai tanulók tankönyveinek költsége;
- éves vagy többéves, a kormány által jóváhagyott, befektetési, modernizálási és fejlesztési programok költségei, amelyek magukban foglalják az oktatási intézmények anyagi alapjainak fejlesztését, az iskolák rehabilitációját és felszerelését;
- egyes országos szociális védelmi programok finanszírozási költségei;
- a diákok számára szervezett tantárgy- és foglalkozási versenyek, műszaki, tudományos, alkotó versenyek, kulturális-művészeti versenyek és fesztiválok, országos és nemzetközi részvételt igénylő iskolai sportbajnokságok és versenyek költségei, továbbá a nemzetközi tantárgyversenyek költségei.

A felsoroltak mellett a következő intézmények működési költségeit finanszírozzák az állami költségvetésből, szintén az Oktatási és Kutatási Minisztérium költségvetésén keresztül:

- az iskolai tanfelügyelőségek, a pedagógus-testületek házai, a gyerek és ún. diákpalaták és klubok, pszichopedagógiai központok és kabinetek, logopédiai központok, iskolai kabinetek, sport és iskolai egyesületek;
- a Közoktatás Finanszírozásának Országos Bizottsága.
- szintén állami költségvetésből kerülnek finanszírozásra a diákok kedvezményes vasúti szállításából adódó költségek: ezúttal viszont egy másik, a Szállítási, Építkezési és Turisztikai Minisztérium költségvetéséből.

A megyei önkormányzatok költségvetéséből finanszírozzák a speciális oktatás alapvető költségeit, a megyei tantárgyversenyek és iskolai versenyek megszervezéséhez szükséges költségeket. A befizetett jövedelemadóból rendelkezésükre álló alapokból elkülönített további pénzeszegeket utalhatnak ki az oktatási intézmények finanszírozására.

A fentebb felsorolt oktatásfinanszírozási és költségvetési vonzatok mellett a közoktatási intézmények és tanulók más anyagi jellegű juttatásokban is részesülhetnek, a következőképpen:

- az óvodások és diákok ingyenes orvosi és pszichológiai ellátásban részesülnek az iskolai orvosi és pszichológiai rendelőkben, valamint az állami poliklinikákban és kórházi egységekben;
- a diákok 50%-os kedvezményben részesülnek a felszíni és földalatti – helyi közlekedési eszközökön, valamint a belföldi közúti, vasúti és vízi szállítási eszközökön a naptári év teljes időszakában; az árva vagy intézetből származó gyermekek számára 100% a kedvezmény;

3. A román közoktatási rendszer néhány aktuális jellemzője

- a diákok 50%-os kedvezményben részesülnek múzeumokban, illetve az állami intézmények által szervezett koncerteken, színházi és operaelőadásokon, filmvetítésekben és más kulturális vagy sportrendezvényeken;
- az iskolán kívüli tudományos, technikai kulturális-művészeti és sporttevékenységek, valamint a kiváló teljesítményre képes diákok tevékenységeit, valamint az alkotó-, sport- és pihenőtáborokat az országos költségvetésből finanszírozzák, az Oktatási és Kutatási Minisztérium által megállapított normák alapján.

Az oktatási törvényt módosító 2004/354-es törvény előírja a közoktatás finanszírozására kidolgozott új szabályozások gyakorlatba ültetésének a menetrendjét. Eszerint az új finanszírozási rendszerre való áttérés elveinek megfelelő alkalmazása érdekében a törvény előírásait fokozatosan vezetik be a 2004. szeptember – 2007. december időszakban, a következőképpen:

- 2004 szeptemberével kezdődően a helyi és megyei önkormányzatok a tanfelügyelőségekkel közösen rátérnek az iskolai hálózat átszervezésére, és megalakítják az oktatási intézmények igazgatótanácsait. Az iskolahálózat módosításait egymást követően 2004, 2005 és 2006 szeptemberében ültetik gyakorlatba;
- 60 nappal a törvény életbe lépése után az Oktatási és Kutatási Minisztérium kidolgozza és elfogadásra javasolja a kormánynak jelen törvényben meghatározott módszertanokat;
- az Oktatási és Kutatási Minisztérium újjászervezi az iskolaigazgatók menedzseri felkészítésének országos programját;
- a közoktatási intézmények alapfinanszírozási rendszerének bevezetésére a 2005-ös költségvetési évtől kezdődően kerül sor. Azokat a megyéket, amelyekben ezt alkalmazzák a 2005–2006-ban kormányhatározattal nevezik ki.⁴⁶

3.4. Minőségbiztosítás jogi feltételei a közoktatásban

A közoktatás minőségbiztosítása is, a decentralizációhoz hasonlóan az Európai Unió csatlakozási folyamat hatására a más ágazatokban jelentkező minőségbiztosítási reformtörekvések részeként jelentkezik. Az oktatási minőségbiztosításról általánosan már a módosított oktatási törvény is rendelkezik, azonban konkrét lépések e téren 2005-ben történtek, a 2005/75-ös számú, az oktatás minőségének biztosítására vonatkozó sürgősségi kormányrendelet⁴⁷ elfogadásával. A jogszabály 2006-ban emelkedett törvényerőre, amikor a parlament módosításokkal jóváhagyta a 2006/87-es számú törvénnyel.⁴⁸

A rendelet 3. szakaszában olyan kulcsfogalmakat határoznak meg, mint az oktatás minősége, az oktatás minőségének felmérése/értékelése, az oktatás minőségének biztosí-

⁴⁶ Ezek valójában a 3.2-es alfejezetben ismertetett cölöp-megyék.

⁴⁷ Ordonanță de urgență a Guvernului nr. 75 din 12 iulie 2005 privind asigurarea calității educației. (Publicat în Monitorul Oficial nr. 642 din 20 iulie 2005).

⁴⁸ Legea nr. 87 din 10 aprilie 2006 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 75/2005 privind asigurarea calității educației. (Publicat în Monitorul Oficial nr. 334 din 13 aprilie 2006).

tása, az oktatás minőségének ellenőrzése és az oktatás minőségének javítása. Az alábbiakban kifejtjük, hogy a román törvényalkotó mit ért a fenti fogalmak alatt:

- *Az oktatás minősége*: egy oktatási program és szolgáltatója jellemzőinek összessége, amely révén kielégítik a külső és belső partnerek igényeit, valamint egyéb minőségi szabványokat is.
- *Az oktatás minőségének értékelése* annak többkritériumos vizsgálatát jelenti, hogy egy oktatási szolgáltató és programja mennyire felel meg a szabványoknak és a referenciaszabványoknak. Akkor, amikor a minőség értékelését maga az oktatási szolgáltató intézmény végzi, belső értékelésről beszélünk, amikor pedig egy országos vagy nemzetközi szakosodott ügynökség, akkor külső értékelésről.
- *Az oktatás minőségének biztosítása* a tanulmányi programok kidolgozásához, megtervezéséhez és megvalósításához szükséges intézményi képességek fejlesztéséből álló cselekvésegység, amely révén kialakul a haszonélvezők bizalma az iránt, hogy az oktatási szolgáltató kielégíti a minőségi szabványokat. A minőség biztosítása kifejezi a szolgáltató azon képességét, hogy a bejelentett szabványokkal összhangban levő oktatási programokat kínáljon. Ezt oly módon kell megvalósítani, hogy az az oktatás minőségének folyamatos javulásához vezessen.
- *Az oktatás minőségének ellenőrzése* az óvodai, elemi iskolai, általános iskolai, szakiskolai, liceumi és posztliceumi tanintézményekben, az előre meghatározott szabványok betartásának ellenőrzésére kinevezett felügyelő hatóság által alkalmazott operacionális jellegű tevékenységeket és gyakorlatokat (technikákat) jelenti.
- *Az oktatás minőségének javítása* az oktatási szolgáltató intézmény részéről folyamatos felmérést, elemzést és javító tevékenységeket feltételez, amelyek a legalkalmasabb eljárások kiválasztásán és elfogadásán, illetve a referenciaszabványok kiválasztásán és elfogadásán alapulnak.

Az oktatási szolgáltatók és programjaik akkreditációja része a minőségbiztosításnak. Az akkreditáció a minőségbiztosításnak az a módja, amely révén igazolható az oktatási szolgáltatókra és programjaikra vonatkozóan az előre meghatározott szabványok betartása.

A jogszabály szerint az oktatás minőségbiztosítása főképp az eredményekre összpontosít. Az eredmények egy oktatási szint végigjárása és befejezése során megszerezhető ismeretek, kompetenciák, értékek és magatartásformák révén fejezhetők ki. Az oktatás minőségének a biztosítása az alábbi három területre vonatkozik: intézményi képesség, oktatási hatékonyság és minőségmenedzsment.

A közoktatás minőségbiztosításának két szintje van: a belső minőségbiztosítás és a külső értékelés.

1. *A belső minőségbiztosítás* keretében minden közoktatási intézmény szintjén létrejön 3–9 tagú ún. minőségértékelő és -biztosító bizottság, amelynek operatív vezetését az intézmény vezetője vagy az általa kinevezett személy látja el. A bizottság tagjai között viszonylag egyenlő számban kell lenniük a tantestület képviselőinek, a szülők képviselőinek (óvodai, elemi és általános iskolai oktatás esetében), a diákok képviselőinek (a szakiskolai, liceumi és posztliceális oktatás esetében), valamint a helyi önkormányzat képviselőinek. A bizottság tagjai nem tölthetnek be az illető intézményben vezető

funkciót – egyetlen kivétel a bizottság operatív vezetését ellátó személy. A bizottság hatáskörei:

- az oktatási intézmény vezetősége által jóváhagyott minőségértékelési és minőségbiztosítási eljárások alkalmazásának kidolgozása és összehangolása;
- az intézmény által nyújtott oktatás minőségre vonatkozó éves jelentés kidolgozása, amelyet az összes haszonélvező tudomására kell hozni, valamint a külső értékelő rendelkezésére kell bocsátani;
- az oktatás minőségnek javítására vonatkozó javaslatok megfogalmazása;
- együttműködés az oktatás minőségbiztosítására szakosodott romániai ügynökséggel, valamint más hasonló tevékenységű ügynökségekkel és szervezetekkel.

2. *A külső értékelést* egy külön e célból létrehozott szerv, a Romániai Közoktatás Minőségét Biztosító Ügynökség (ARACIP)⁴⁹ végzi, illetve a vele kötött megállapodás révén bármely más hazai és nemzetközi hasonló tevékenységű ügynökség. Az ARACIP átveszi a megszűnő Országos Közoktatási Értékelő és Akkreditációs Bizottság⁵⁰ vagyonát, összes jogait és kötelezettségeit, logisztikai infrastruktúráját, technikai személyzetét és adatbázisát. Az ARACIP két főosztályból épül fel: akkreditációs és minőségbiztosítási.

Az ARACIP szervezési és működési szabályzatát a *2005/1258-as kormányhatározatban* fogadták el. Az ARACIP vezetését egy elnök és egy alelnök látja el, apparátusa maximum 50 személyből áll, amelyből 45 végrehajtó és 5 vezetői tisztség. Az ARACIP hatásköreibe tartozó határozatokat egy 15 tagú tanács hozza, ezek végrehajtását és a szervezet operatív vezetését az ún. Végrehajtó Bűró látja el.

Az ARACIP az alábbi főbb hatáskörökkel rendelkezik:

- kidolgozza és elfogadja saját intézményi stratégiáját;
- akkreditációs szabványokat, referenciaszabványokat és eredményességi mutatókat elemez és dolgoz ki, a közoktatás minőségének értékelése és biztosítása érdekében, valamint kidolgozza az akkreditációs eljárás minden szakaszának megfelelő akkreditációs szabványokat is;
- elfogadja az oktatási szolgáltató szervezetek intézményi értékelésére és akkreditációjára vonatkozó módszertant;
- időszakosan elemzi és elfogadásra javasolja az engedélyezési, akkreditációs és időszakos értékelési eljárások díjait;
- elfogadja az értékelő és akkreditációs szakértők szakmai etikai kódexét;
- elfogadja az engedélyezési, akkreditációs és külső minőségértékelési jelentéseket, amelyeket a szakértői bizottságok készítenek el;
- javaslatot tesz a közoktatási intézmények ideiglenes működési engedélyének, illetve akkreditációjának megadására/megtagadására/visszavonására vonatkozóan;
- elfogadja a belső minőségértékelés tankönyveit;
- elfogadja gyakorlati útmutatók kiadását;

⁴⁹ *Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Preuniversitar.*

⁵⁰ *Comisia Națională de Evaluare și Acreditare a Învățământului Preuniversitar.*

- elfogadja az Oktatási és Kutatási Minisztérium által megkötött, a közoktatás minőségének értékelésére vonatkozó intézményi szerződéseket;
- javaslatokat tesz az Oktatási és Kutatási Minisztériumnak a közoktatás minőségének biztosítására és javítására vonatkozóan, az ARACIP főosztályai által elkészített jelentések alapján.

Az ARACIP által javasolt minőségbiztosítási és -javítási rendelkezések ellenőrzéséért és gyakorlatba ültetéséért az Oktatási és Kutatási Minisztérium a felelős. A közoktatás minőségének ellenőrzését a tanfelügyelőségek és a minisztérium megfelelő igazgatóságai végzik.

2006 decemberében megjelent az ARACIP által kidolgozott *Minőségmenedzsment és minőségbiztosítási rendszer kidolgozása és gyakorlatba ültetése a romániai közoktatásban* című stratégiai jellegű dokumentum.⁵¹ A dokumentum tartalmaz néhány említésre méltó rendelkezést a romániai közoktatás minőségbiztosítására vonatkozóan, ezek közül ismertetjük a fontosabbakat.

A bevezetőben megfogalmazzák azt, hogy a minőség, a méltányosság és a hatékonyság az oktatási reformok három pillérét jelentik Európában és a világon, az utóbbi évtizedekben, és ezeket figyelembe kell venni az országos minőségmenedzsment és minőségbiztosítási rendszerek kiépítése során, különösképpen Romániában. Az Európában bekövetkezett változások nem kerülhetik el a romániai oktatási rendszert sem, azonban a már említett 2005/75-ös sürgősségi kormányrendelet elfogadása előtt nem létezett egy explicit, átfogó és egységes romániai oktatási minőségbiztosítási rendszer. Országos, ágazati és helyi szinten léteztek ilyen jellegű kezdeményezések, azonban nem létezett egy egységes koncepcióra, valamint egy koherens és világos értékrendszerre alapozott elképzelés.

Az ARACIP stratégiáját a romániai közoktatás elemzésével foglalkozó intézmények által meghatározott rendszerszintű szükségletekre alapozva dolgozták ki. Ezek a szükségletek következők:

- az esélyegyenlőség és az oktatáshoz való hozzáférés egyenlőségének elősegítése, az állam összes állampolgára számára, diszkrimináció nélkül, az intézmények engedélyezésére, akkreditációjára és értékelésére vonatkozó szabványrendszerek kidolgozás révén.
- a helyi közigazgatás és a közszolgáltatások decentralizációja, és ennek megfelelően a felelősségi rendszerek kidolgozása az összes közszolgáltató intézmény számára (beleértve a közoktatási intézményeket is).
- az oktatási rendszer koherenciájának biztosítása az országos szabványok révén, főként a decentralizáció tükrében.
- Adekvát eljárások kidolgozása az oktatási rendszer reális külső értékeléséhez, szem előtt tartva a különböző intézmények szerepét és a decentralizációs kontextuson belüli hierarchiaszinteket.

⁵¹ Strategia ARACIP pentru perioada 2007-2010. Conceperea și implementarea unui sistem de management și de asigurare a calității în învățământul preuniversitar românesc. București, decembrie 2006. (www.edu.ro/index.php?module=uploads&func=download&fileId=5493) A honlap letöltésének időpontja: 2007. március 3.

3. A román közoktatási rendszer néhány aktuális jellemzője

- a minőség és a minőségmenedzsment-rendszerek bevezetése szükségességének tudatosítása az oktatási rendszer összes szintjén, arra alapozva, hogy nem létezik egy kifejezett érdeklődés a kérdés iránt. A didaktikai és menedzseri tevékenység elsősorban a működésre és nem a fejlesztésre összpontosít, inkább az eljárásokra, és nem a célokra vagy eredményekre.
- a főbb érdekelttek (oktatók, szülők, diákok, munkaadók stb.) túlságosan is különböző felfogása a minőségi oktatásról, ami egyrészt a reformintézkedések hiányos alkalmazását gerjeszti, másrészt pedig az értékelési szabványok és módszertanok hiányos alkalmazását.
- határozott együttműködés hiánya a minőségbiztosítás terén egyfelől az oktatás felhasználói, másfelől az oktatási szolgáltatók között.

Figyelembe véve a fenti igényeket, a 2006–2010-es időszakra vonatkozóan az ARACIP a következő öt célkitűzést fogalmazta meg az országos közoktatási minőségmenedzsment és minőségbiztosítási rendszer kidolgozás érdekében:

1. *A minőségi oktatás fogalmának új meghatározása a következők révén:*
 - a hosszú távú oktatási politikák és stratégiák elemzése, valamint a szervezeti kultúra és minőségi oktatás fogalmakkal kapcsolatos elemzések eredményeinek hasznosítása;
 - a hazai oktatási rendszer sajátosságainak megfelelő „minőségi oktatás” fogalom kidolgozása.
2. *Az összes jelentős intézmény és szereplő részvételének biztosítása a minőség meghatározásában és biztosításában.* Ez a következőket feltételezi:
 - az ARACIP tisztségeinek és hatásköreinek elhatárolása az Oktatási és Kutatási Minisztérium keretében működő más intézményi struktúrák hatásköreitől, valamint a helyi és központi közigazgatás intézményeihez viszonyítva is;
 - az érdekcsoportok érzékennyé tétele és képzése annak érdekében, hogy részt vegyenek a minőségbiztosítási folyamatokban – sajtókampányok, nyilvános viták, promóciós anyagok, képzési programok, konferenciák stb. révén;
 - az érdekelt csoportok és intézmények bevonása az új minőségbiztosítási rendszerek kidolgozásának összes fázisába – nyilvános viták, kerekasztalok, szemináriumok és országos konferenciák, munkacsoportok révén;
 - az intézményi értékelés piacának megnyitása a 2006/87-es törvény értelmében működő minőségértékelő intézmények számára;
 - egy országos, az oktatásban nyújtott kiváló teljesítményért járó díj létrehozása.
3. *A minőségi szabványok kidolgozása, és a minőségbiztosítási rendszerek fejlesztése az oktatás minden alrendszeré, szintje és formája esetében.* A minőségi szabványoknak fogalmi és módszertani szempontból homogéneknek kell lenniük, hogy ezáltal lehetővé tegyék az oktatás különböző szintjeinek és ágazatainak az összehasonlítását. Ez a folyamat magában foglalja:
 - az oktatási kockázati tényezők rendszerének meghatározása, valamint az országos kockázati tényezők térképének a kidolgozása;

- a minőségbiztosítási rendszerek megtervezése az oktatás különböző szintjeinek és ágazatainak megfelelően;
 - a belső és külső minőségértékelési szabványok és módszertanok alkalmazására vonatkozó útmutatók és tankönyvek kidolgozása;
 - az oktatás minőségbiztosításának gyakorlatára vonatkozó útmutatók közzététele;
 - a minőségbiztosításban érdekelt szervezetek személyzetének sajátos képzése;
 - az oktatás minőségbiztosítására vonatkozó jogszabályok felülvizsgálata a kidolgozott eszközök alkalmazása és az európai/nemzetközi szinten tapasztalható fejlődések alapján.
4. *Az engedélyezési, akkreditációs és időszakos értékelési eljárások kidolgozása a 2006/87-es számú törvény alapján.*
- az intézményi értékelés és a minőségbiztosítás értékelése eszközeinek alkalmazása, és 2010-ig az oktatási rendszer keretében működő oktatási intézmények legkevesebb 70%-ának a felmérése;
 - a „helyzetjelentések”, valamint a minőség javítására vonatkozó – országos szintű, regionális szintű és az oktatási rendszer minden alrendszerének szintjén jelentkező – javaslatok időszakos közzététele.
5. *Az ARACIP intézményi képességeinek fejlesztése.* Ezen belül a következő stratégiai célok kerültek megfogalmazásra:
- az ARACIP logisztikai és kommunikációs bázisának fejlesztése és optimalizálása;
 - a saját minőségmenedzsment-rendszer gyakorlatba ültetése 2007-től kezdődően, amelyhez országos és nemzetközi szakértői konzultációkat igényelnek;
 - nemzetközi partnerkapcsolatok kialakítása és projektekben való részvétel az oktatás minőségére vonatkozóan;
 - az ARACIP személyzeti ábrájának véglegesítése és a saját személyzet képzése;
 - az értékelési és akkreditációs szakértők rekrutációja és képzése, valamint az ARACIP Értékelési és akkreditációs szakértői jegyzékének összeállítása.

Az oktatás minőségbiztosításának szükségességét a 2006-ban elfogadott *Nemzeti Stratégiai Referenciakeret (CSND)* is hangsúlyozza. Kiemelkedő fontosságúnak nevezi a kérdést, és kiemelik a minőségmenedzsmentben érdekelt összes szereplő részvételének fontosságát is. A minőségbiztosítás országos szinten és az oktatási intézmények szintjén történő gyakorlatba ültetésének operacionalizálása a dokumentum szerint 2007-ben fog zajlani az ARACIP felüyelete mellett.⁵²

3.5. A közoktatás fejlesztése az Országos Stratégiai Referenciakeret és más stratégiai jellegű dokumentumok szerint

A 2006. októberében elfogadott Országos Stratégiai Referenciakeret az oktatás fejlesztésével kapcsolatos stratégiai célkitűzéseket a humán erőforrás fejlesztésére vonatkozó fejezetében fogalmazza meg. A humán erőforrás fejlesztésének egyik alapvető eleme az oktatási

⁵² Guvernul României: Cadrul Strategic Național de Referință 2007–2013. Al doilea proiect. Octombrie 2006. 39–40. o. (www.fonduri-structurale.ro/article_files/CSNR_versiunea2_18oct2006_RO.pdf) A honlap letöltésének időpontja: 2007. március 1.

kínálatnak a munkaerőpiaci kereslettel való összehangolása. Ehhez szükséges, hogy az összes iskoláskorú hozzáférhessen az oktatáshoz és elvégezhesse annak kötelező szintjeit. Ennek érdekében megkönnyítik a líceumi oktatáshoz való hozzáférést, valamint megvalósítják az oktatás és szakképzési rendszer megreformálását és modernizációját.⁵³

Egy modern és minőségi oktatási és szakképzési rendszer biztosítása az ismeretalapú társadalom és munkaerőpiac igényeinek kielégítése szempontjából elengedhetetlen. Ennek érdekében javítani fogják az összes oktatási szakasz munkaerőpiaci relevanciáját, ugyanakkor bátorítani fogják a munkaadókat, hogy vonzó oktatási kínálat kialakítása érdekében együttműködjenek a pedagógusokkal. Az oktatási reform rugalmas tanulási szakaszok kialakítására, és minőségi oktatási szolgáltatására összpontosít. Az oktatás minden szintjén sor kerül a minőségbiztosítási intézkedések meghozatalára, lehetőséget teremtve ezáltal, hogy a rendszer a versenyképes humán erőforrás kialakításához szükséges ismereteket, képességeket, szakképesítéseket és magatartásformákat tudja kínálni. Nagyon fontos szerepet fog kapni az új szabványok kidolgozása és alkalmazása, valamint a hatékony menedzsment kiválasztása érdekében a személyzet képzése, továbbá az iskolák közötti együttműködés bátorítása.⁵⁴

A stratégia elsősorban a pedagógusokat és az oktatási szolgáltatókat célozza meg. Egyrészt szükségesnek tartják a városi és falusi térségek közötti különbségek kiküszöbölését, amiatt, hogy falusi környezetben a képzett pedagógusok aránya kisebb. Másrészről az oktatási humán erőforrás képzésére vonatkozó továbbképzési és magiszteri programokat fognak kidolgozni.⁵⁵

A pedagógus-továbbképzést egy 1997-es jogszabály, az 1997/128-as számú törvény⁵⁶ szabályozza, illetve a törvényt kiegészítő és módosító 2004. évi 349-es számú törvény.⁵⁷ Az előbbivel elfogadták az oktatószemélyzet státútumát, az utóbbival pedig kiegészítették azt. A törvények által elfogadott és módosított szabályzat szerint a közoktatásban dolgozó pedagógusok továbbképzését az Oktatási és Kutatási Minisztérium hangolja össze, a megyei tanfelügyelőségek és a pedagógusok házai segítségével, és az alábbi intézmények végzik:

- felsőoktatási intézmények – a pedagógusok szakmai, módszertani és pszichopedagógiai továbbképzését;
- pedagógiai kollégiumok és líceumok – az óvodai és elemi iskolai pedagógusok szakmai, módszertani és pszichopedagógiai továbbképzését;
- megfelelő szakirányú intézmények – a mester-oktatók továbbképzését;
- a pedagógustestületek házai – az oktatószemélyzet és kiegészítő oktatószemélyzet folyamatos képzését;

⁵³ CSNR; 88.

⁵⁴ i.m.; 89. o.

⁵⁵ uo.

⁵⁶ Legea nr. 128/1997 privind Statutul personalului didactic (Publicat în Monitorul Oficial nr. 158 din 16 iulie 1997)

⁵⁷ Legea nr. 349/2004 pentru modificarea și completarea Legii nr.128/1997 privind Statutul personalului didactic (Publicat în Monitorul Oficial nr. 683 din 29 iulie 1997)

- szakosodott központok és intézetek – a vezetőségi, eligazító és ellenőrző személyzet továbbképzését;
- a Gyermekek Nemzeti Palotája⁵⁸ a gyerekepaloták és klubok, valamint diáktáborok személyzetének továbbképzését.

Az oktatószemélyzetnek, valamint a vezetőségi, eligazító és ellenőrző személyzetnek kötelező öt évente részt venni szakmai továbbképzésen. Utóbbiak számára oktatási felkészítési és továbbképzési időszakokat szerveznek az oktatási menedzsment szakterületén. Ezek a képzéseken az oktatószemélyzet tagjai is részt vehetnek.

Az oktatási esélyegyenlőség, a minőségbiztosítás és a humán erőforrás képzése mellett az Országos Stratégiai Referenciakeret még néhány másik területet érint, ami az oktatás fejlesztésének kérdéskörébe illik. Ezek a következők:

- az oktatási intézmények és a gazdasági szféra közötti partnerkapcsolatok erősítése;
- az információs és kommunikációs technológia fejlesztése az oktatási intézményekben, amelynek keretében az iskolákat szélessávú internettel szerelik fel;
- az oktatási intézmények infrastrukturális fejlesztése, ami magában foglalja az összes iskolának a villamossági-, folyóvíz- és csatornahálózatra való rákapcsolását, az épületek megerősítését és az iskolai felszerelések modernizálását, továbbá kollégiumok építését.⁵⁹

Az oktatásban tervezett reformelképzelésekre vonatkozóan egy másik dokumentumot is meg kell említenünk: az Oktatási és Kutatási Minisztérium 2006–2008 időszakra vonatkozó stratégiáját.⁶⁰ A szóban forgó időszakra vonatkozóan a minisztérium hét területen fogalmazta meg a stratégiai célkitűzéseit. Ezek a következők:

I. Az esélyegyenlőség biztosítása és az oktatáshoz való hozzáférés elősegítése. Ezen belül a következőket tervezik:⁶¹

- iskolai kollégiumok (campusok) építése és felszerelése. Érintett felhasználók: az országban tanuló diákok 10%-a;
- a diákok szállításának hatékonyá tétele iskolabuszok beszerzése révén. Érintett felhasználók: a falusi környezetben tanuló diákok és oktatóik;
- az oktatási/kutatási intézmények informatizálási folyamatának folytatása. Érintett felhasználók: 2000 oktatási intézmény;
- széles kínálattal rendelkező kísérleti (ún. cölöp vagy kísérleti) művészeti- és szakiskolák létrehozása. Érintett felhasználók: a nyolc fejlesztési régió 24 iskolája;
- a megfelelő higiéniai és egészségügyi nevelési feltételek biztosítása a falusi iskolákban. Érintett felhasználók: 500 falusi iskola;
- pénzalapok kiutalása könyv és taneszközök vásárlására. Érintett felhasználók: az iskolai könyvtárak és az egész oktatási rendszer;

⁵⁸ *Palatul Național al Copiilor.*

⁵⁹ CSNR; 90.

⁶⁰ Ministerul Educației și Cercetării: *Strategia Ministerului Educației și Cercetării pentru perioada 2006–2008.* (<http://www.edu.ro/index.php/articles/3589>) A honlap letöltésének időpontja: 2007. március 3.

⁶¹ *Strategia Ministerului Educației și Cercetării pentru perioada 2006–2008.* 28–33.

- II. *Az oktatás minőségének biztosítása és a nemzeti oktatási rendszernek az európai oktatási és szakképzési rendszerrel történő összehangolása.* Ezen belül a következő célkitűzéseket fogalmazták meg:⁶²
- az oktatás minőségének biztosítása. Érintett felhasználók: oktatók, iskolai menedzserek és az oktatói közösség képviselői;
 - a diákok értékelési és vizsgarendszerének felülvizsgálata a közoktatásban, európai kontextusban;
 - karrierorientált nevelés. Érintett felhasználók: XI. és XII. osztályos diákok;
- III. *Az oktatási rendszer decentralizációja és autonómiájának növelése, az oktatási intézmények szintjén.* A következőket tartalmazza:⁶³
- igazgatási és pénzügyi menedzsment egy decentralizált környezetben. Érintett felhasználók: Dolj, Hargita és Iași megye 50 oktatási intézménye.
- IV. *A szakképzés és felnőttképzés fejlesztése, a magánszféra részvételének ösztönzése a kutatásban/fejlesztésben való részvételre.* Érintett felhasználók: kutatási szféra, műszaki oktatás.⁶⁴
- V. *A korai oktatás reformja.* Érintett felhasználók: 1000 óvoda és bölcsőde.⁶⁵
- VI. *Az intézményi képesség növelése a projektek kidolgozására és igazgatására/kezelésére.* Érintett felhasználók: a nyolc fejlesztési régióban a projektek kidolgozásban, gyakorlatba ültetésben és monitorizálásában közvetlenül érintett személyzet.⁶⁶
- VII. *Az oktatás, kutatás és innováció átfogó mértékben történő támogatása.* Ez a következő intézkedések megvalósítását feltételezi:⁶⁷
- a technológiai transzfer biztosítása a gazdaságban;
 - a kutatási-fejlesztési szektorra szánt kiadásoknak a GNP 1%-nak megfelelő összeggel történő növelése 2007-ig;
 - a román kutatási szféra intézményi képességeinek megerősítése.

62 i.m. 35–37..

63 i.m. 40.

64 i.m. 41.

65 i.m. 42.

66 i.m.; 43..

67 i.m.; 44–46.